הדולפנין פרין ורבין [א] כבני אדם מאי דולפנין אמר רב יהודה בני ימא כל שביציו מבחוץ מוליד [ב] וכל שבפנים מטיל ביצים איני [ג]והאמר שמואל [א] אווז ואווז בר כלאים זה בזה והוינן בה מ"ט אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים ותרוייהו מטילי ביצים אלא כל שזכרותו מבחוץ מוליד מבפנים מטיל ביצים [ד]כל שתשמישו ביום [ג] יולד ביום בלילה יולד בלילה כל שתשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה [ד] תשמישו ביום יולד ביום תרנגול בלילה יולד בלילה עטלף תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה אדם וכל דדמי ליה למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא [ה]דאמר רב מרי בריה דרב כהנא [ב]בדק בקינה של תרנגולין מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת באכילה ביו"ט [ה] [ז]אימר לא בדק יפה והלא בדק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הוה וכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן [ג]ביצה שיצתה רובה מערב יו"ט [ו] וחוזרת מותרת לאוכלה ביו"ט [ה]כל שתשמישו ועיבורו שוה יולדים ומגדלים זה מזה [ז] הכל משמשין פנים כנגד עורף חוץ משלשה שמשמשין פנים כנגד פנים ואלו הן דג [ח] ואדם ונחש ומ"ש הני תלתא כי אתא רב דימי [ט] אמרי במערבא הואיל ודיברה עמהם שכינה תנא גמל אחור כנגד אחור: ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום וכנגדה באילן לוז כלב לחמשים יום וכנגדו באילן תאינה חתול לחמשים ושנים [י] יום וכנגדו באילן תות חזיר לששים יום [יא] כנגדו באילן תפוח שועל וכל מיני שרצים [יב] ששה חדשים וכנגדם באילן תבואה בהמה דקה טהורה לחמשה חדשים [יג] וכנגדן באילן גפן בהמה גסה טמאה לשנים עשר חודש וכנגדו באילן דקל [י]טהורה לתשעה חדשים וכנגדה באילן זית הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והפיל והקוף והקיפוף לשלש שנים וכנגדן באילן בנות שוח אפעה לשבעים שנה [יד] וכנגדו באילן חרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו שבעים שנה וימי עיבורו שלש שנים נחש לשבע שנים ולאותו רשע לא מצינו חבר ויש אומרים מוכססים [טו] מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום דר' יהושע בן חנניא שנאמר [1]ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה אם מבהמה (א) נתקללה מחיה לא כ"ש אלא לומר לך כשם שנתקללה הבהמה מחיה אחד לשבעה ומאי ניהו חמור מחתול כך נתקלל הוא מבהמה [טז] אחת לשבע דהוה ליה שב שני אימא כשם שנתקללה חיה מבהמה אחת לשלש (ב) שנים ומאי ניהו ארי מחמור כך נתקלל הוא מחיה אחת לשלש (ב) שנים דהוה ליה תשע שנים

מי

ה"ג הדולפנין פרים ורבים מבני אדם. שאם בא אדם עליהם מתעברות הימנו: **בני ימא.** דגים יש בים שחציין צורת אדם וחציין צורת דג ובלע"ז שריינ"א: **כל.** מין שביצי הזכר [ז]כגון חיה ובהמה מבחוץ מוליד עובר ממש: **וכל.** מין שביצי זכר מבפנים מטילה הנקיבה ביצים: **אווז.** של ישוב ואווז של בר כלאים להרביע לפי שאין הזכרים דומים דזה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים: **זכרותו.** הגיד ואווז בר זכרותו מבפנים: **ולמחר השכים.** קודם היום ומצא בה ביצה מותרת דלא נולדה בליל י"ט אלא מאתמול דתרנגולת אינה יולדת בלילה כדתני לעיל. [י] יצתה רובה מותרת דבתר יציאת רובה אזלינן: **כל שתשמישו ועיבורו שוה.** כגון כשב ועז ששניהם [יא] פנים כנגד עורף וימי עיבורן שוה ששוהין חמשה חדשים ויולדין [יב] אם בא אחד על מין חבירו: **ומגדלין.** מניקין: **שכינה עמהם.** שנאמר (יונה ב) ויאמר ה' לדג: **לעשרים ואחד יום.** לאחר שנתעברה מן התרנגול שוהה ביצתה ליגמר עד אחד ועשרים יום: **לוז.** קולדל"א שגדלים בו אגוזים קטנים ומשעת פרחיו עד שעת גמר פריו [כ] [יג]שנים ועשרים יום: **כלב לנ' יום.** [כא] גמרה צורת הולד: **וכנגדו באילן תבואה.** כמאן דאמר (ברכות דף מ.) עץ שאכל אדם הראשון חטה היתה קרי לתבואה אילן: **דקל.** גדילין בו תמרים: **ברדלס.** אפא: **קוף.** שיייר"א בלע"ז: **קיפוף.** כעין קוף הוא ויש לה זנב ובלשון אשכנז מרקו"א: **אפעה.** מתעבר אחר שבעים שנה שנולד: **וימי עיבורו.** משעת הפרח עד שעת גמר [כב] פירות: **מוכססים.** מין בנות שוח ולא בנות שוח ממש: **מנא הני מילי.** דנחש עיבורו שבע שנים: **אם מבהמה נתקלל מחיה לא כ"ש.** [כג] [טו]שפחותה יותר מן חיה שהרי עז ה' חדשים וחתול נ"ב [יום] והא ל"ל דהא מכל חיה הייתו ארי או אפעה דא"כ ליכתוב מכל החיה ולא ליכתי בהמה: **אלא להכי כתב ארורייהו לומר לך כו'.** והכי משמע ארור הוא מכל הבהמה כמה שהיא ארורה יותר מן החיה כשם שהבהמה נתקללה מן החיה על אחת ז' ומאי ניהו חמור מחתול שבשנה יש ז' פעמים נ"ב כך נתקלל הוא מן הבהמה כגון מבהמה גסה טמאה אחד לשבע דבהמה טמאה גסה י"ב חדש ותשוב ז' פעמים י"ב חדש הייתו אחד לשבע הן שבע שנים:

מי

הדולפנין פרין ורבין מבני אדם. כן גירסת הקונטרס וכן מוכח בתוספתא [פ"א] [כד] יולדין ומגדלין מבני אדם: **אימר** יצתה רובה וחזרה. מכאן מתירין לקנות ביצים [כה] בליל שני של יו"ט של גליות חוץ משני ימים טובים של ראש השנה לפי שקדושה אחת הן: **תרנגולת** כ"א יום כנגדה באילן לוז. פי' הקונטרס קורדל"א שגדלים בו אגוזים קטנים וריב"א מפרש [כו] שקדים שקורין אמנדל"ר דכתיב ושקדים (בראשית מג) [כז] מתרגם ירושלמי לוזים מקל שקד (ירמיה א) מתרגם חוטרא דלוזא [י]ר"מ מקל שקד אחד לכ"א אף מ"ז כממהר למטעה כאב כן ויגאץ השקד (קהלת יב) מתרגם שיגלא ויגמל שקדים (במדבר יז) [מתרגם] וכפית שגדין עוד אמרינן ויגאץ השקד זה לוז של שדרה ממנה עתידים מתים להחיות לעתיד [כ]לבא לוז תרגום של שקד (ויקרא רבה):

באילן תות. אין ראיה מכאן שמברכין עליהן בורא פרי העץ דהכי [כח] אמרינן באילן דגן דאתיא כמ"ד (ברכות דף מ.) עץ שאכל ממנו אדם הראשון חטה היתה אלמא קרי לתבואה [כט] אילן ולא מברכין בהם פרי העץ ומיהו תותים הגדלים באילן מברכין פרי העץ אבל לא אתותי סנה דלאו שקלא לפירא לא הדר נווה ומפיק ואין מברכין פרי העץ אלא כי הדר נווה ומפיק [ל]:

ברדלס. פ"ה אפא [ל] ופ"ק דסנהדרין (דף טו:) פ"ה פוטו"ש וסוף פ"ק דב"ק (דף טז.) [אמרינן] ברדלס [זו] אפא ואמרינן צבוע זה אפא [מ] וגיא הצבועים (ש"א יג) מתרגם מישר אפעיא מיהו ברדלס דהכא משמע דהוא כעין פוטו"ש ויולד לשלש שנים מדשינה אפעה לשבעים שנה וב' מיני ברדלס הן [נ]:

הקוף והקיפוף. [לא] מין חיה הוא מדחשיב להו בהדי פיל ואמר פ' הרואה (ברכות דף נז:) כל מיני חיות יפין לחלום חוץ מן הפיל [ס] והקיפוף ופ' המפלת (נדה דף כג.) אמרינן [ע] ל"א ר"ת אומר הואיל ועיניהם הולכים לפניהם כשל אדם והוא כוס וינשוף (ויקרא יא) מתרגם קריא וקיפופא ויש קפוף אחר מין עוף פרק אלו טריפות (חולין דף סג.) אמר תנשמת באות שבשופות ואמר באות שבעופות קפוף ויש גרס קיפוד בלע"ז ע"ד וירשוה קאת וקיפוד (ישעיה לד) ואי גרס קיפוף ותרי גווני קיפוף יש בעופות א"כ כי מפרש באות שבעופות קפוף והיכי ידענא בהו אי איירי בינשוף או בתנשמת: **בנות** שוח. על משנה [פ] דשביעית שלהן בשניה (שביעית פ"ה מ"א) פי' בירושלמי [לב] בכל שנה מוציא בה פירות ופירות שמוציא בשנה אחת אין נגמרין עד שלש שנים ולא כפי' ר"ח שפירש גבי [צ] נ' אילנות לא מפקין בכל שתא [ק] אלא [לג] עשרים מנייהו כגון בנות שוח לג' [ר]שנים ופ"ק דע"ז (דף יד.) גרס מוכססים בנות שוח מין אחד וכן שמו וקשה במסכת דמאי (פ"א מ"א) תנן הקלין שבדמאי לא נחשדו עמי הארץ עליהן משמע דלאו פירי חשוב ניהו ופ"ק דמסכת ע"ז (דף יד.) מפרש תאיני חוורתא ופרק ג' [לד] דנדרים (דף כ.) [ש] בנות שבע ותאנים לבנים שני מינין דאמר אלו הייתי יודע שבנות שבע בתוך ככלה הייתי אומר תאנים לבנות ושחורות אסורות בנות שבע מותרות ונראה בנות שוח ושבע מיני תאנים הן אלא שבנות שוח רעות כדמשמע במתני' דהקלין שבדמאי ובההיא דשביעית כשבור שאין שביעית נוהג בהן ובנות שבע יפות [לה] כדמשמע בשביעית (פ"ה) ובנדרים (דף כ.) ומסתמא אדם [לו] מן היפות אכל ונקראו שבע מן שבעת ימי אבלות ושוח שגרמו סוטה ותולין הקללה במקולקל [ת]: **ומאי** ניהו חמור מחתול. דחתול לנ"ב יום ותימה למ"ד כלב מין חיה כדאיתא במסכת ביצה (דף כה:) שלשה עזין הן כלב [בחיות] לנקוט חמור מכלב דמקולקל טפי שהכלב לנ' יום וי"ל מגין זה מכוון טפי דהוי [א]שנים:

אחד

מסורת הש"ס

א) [ב"ק נה.], ב) ביצה ז., ג) ביצה ז., ד) והלא בדק ליתא נ"ק, ה) [חולין קכז.], ו) [נדה כה:], ז) מבחוץ כגון חיה ובהמה מוליד. נ"ק, ח) אחר. נ"ק, ט) נ"א שבהמה נתקללה יותר. נ"ק, י) נ"א ויש מפרש מקל שקד משעה שהוא מציץ עד שעה שהוא נגמר כ"א יום לא כו'. נ"ק, כ) לבא הס"ד והשאר יש למחוק. נ"ק, ל) [ועי' תוס' ברכות מ. ד"ה איתיה], מ) ולגוע וזו אפעה שהרי גיא הצבועים. נ"ק, נ) [ועי' פירוש דברים תוס' פ"ק דסנהדרין], ס) והקוף. נ"ק, ע) נ"ל ר' יוסי אמר ה"ה דר"ת וגי' הל"ק לא אמר ר"ת אלא בקריא וקפופא הואיל וכו'. וינשוף דמתרגם כי שבעופות יאמר אלא באות. נ"ק, פ) דבנות שוח שביעית שלהן. נ"ק, צ) [כ"כ ל. ע"ש תד"ה ליכא], ק) נ"ל אלא עשרה כו' כגון בנות שוח לג' שנים וקשה כו' במקולקל ור"ת פי' דגרסינן מוכססין בנות שוח וכו' וכן שמו עכ"ל והס"ד. נ"ק, ר) שנים הס"ד אח"כ ד"ה ור"ת מוכססים פירש"י מין בנות שוח כו' ופ"ק דמס' ע"ז גרסינן מוכססים ובנות שוח משמע דמין אחר וכן שמו וקשה דבמס' דמאי חשיב בנות שוח גבי הקלין שבדמאי כו' משמע דלאו כו' דנדרים משמע דבנות שבע ותאנים לבנים שני מינין הן כו' ונראה דבנות שוח ובנות שבע שני מינין הן כו' כדמשמע בשבועות ובנדרים כו' עכ"ל. נ"ק, ש) [ע"ש דליתא בנות שוח ועי"ש בפי' הרא"ש], ת) [ועי' תוס' במס' ע"ז יד. ותוס' שבועות יב:], א) נ"א אחת לג' הס"ד. נ"ק.

תורה אור השלם

1. וַיֹּאמֶר יְיָ אֱלֹהִים אֶל הַנָּחָשׁ כִּי עָשִׂיתָ זֹּאת אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה עַל גְּחֹנְךָ תֵלֵךְ וְעָפָר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ: בראשית ג יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' אם מבהמה נתקללה מחיה: (ב) שם לשלש שנים ומאי ניהו ארי נמחק וכן בסמוך:

לעזי רש"י

שריינ"א. סירנה (בתולת-ים).

קורדל"א [קולדר"א]. (עץ) אלסר, אגוז.

שיינ"א. קוף.

מירקג"א. קוף בעל זנב (בבונית).

רבינו גרשום

אמר רב יהודה בני ימא. אדם של ים. כל שביציו מבחוץ [illegible] כגון חיה ובהמה [illegible] מוליד: כל שביציו של זכר מבפנים כגון עופות ונקבתו מטילה ביצים: כלאים זה בזה לענין הרבעה: אלא שזכרותו מבחוץ גידו מוליד: זכרותו (מבפנים) מטיל ביצים ואווז בר נמי אע"ג דביציו מבחוץ זכרותו גידו מבפנים הוא (היה) (ומשו"ה) מטיל ביצים: מותר לאוכלה ביו"ט ולא אמרינן דנולד ביו"ט ולא בלילה דהא אינה יולדת בלילה ודאי דאתמול נולדה: והלא בדק היה יפה: אימר יצתה רובה [illegible]

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ט מהל' כלאים הלכה ה טוש"ע י"ד סימן רצז סעיף ז:

לה ב ג (מיי' פ"א מהל' יו"ט) טוש"ע א"ח סי' תקיג סעיף ו:

מוסף רש"י

זה ביציו מבחוץ. בילי הזכרות ניכרין בגוף כגד מבחוץ (ב"ק נה.). יולד ביום. נקבותיו יולדות ביום (ביצה ז.). עטלף. קלב"א סורי"ץ בלע"ז (שם). מערב יו"ט. בין השמשות, דשוב לא ילדה אלא בלילה (שם). ולמחר השכים. קודם עלות השחר, והאי דנקט בדק רבותא קמ"ל דאע"ג דבדק ולא מצא, דליכא למתלי' בנולדה בחול, אפילו הכי מותרת דמתלינן אברייתא דתני כל שתשמישו ביום נולד ביום והא ודאי לא ילדתו בלילה (שם). אימר יצתה רובה וחזרה הוה. ואע"ג דמילתא דלא שכיחא היא, מגו דפשיטא לן דאינה יולדת בלילה תלינן בה (שם). כל שתשמישו ועיבורו שוה. שמשמשין שניהם פנים כנגד פנים, כגון אדם, או פנים כנגד עורף כגון בהמה, ושוין ימי עיבור. יולדים ומגדלים זה מזה. מתעברים זה מזה ומניקים זה בנו של זה (חולין קכז.).

שיטה מקובצת

א) ורבין מבני אדם: ב) מוליד מבפנים מטיל ביצים: ג) ביום מוליד ביום בלילה מוליד בלילה ובצ"ל לקמן: ד) בלילה תרנגול תשמישו ביום מוליד ביום בלילה כו': ה) ביו"ט והלא בדק איפר לא בדק יפה יפה איפר: ו) י"ט וחוזרת מותרת: ז) מזה וכל שאין תשמישו ועיבורן שוה אין מולדין ומגדלין זה מזה הכל: ח) דג ונחש ואדם: ט) רב דימי אמר אמרי: י) לחמשים ושנים [illegible]

[illegible]

א) [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com